ΤΟΥ ΣΟΦΩΤΑΤΟΥ ΜΟΝΑΧΟΥ

ΝΙΚΗΦΟΡΟΥ ΤΟΥ ΒΛΕΜΜΙΔΟΥ

ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΜΟΝΑΧΟΥΣ

ΤΟΥ ΑΝΕΓΕΡΘΕΝΤΟΣ ΠΑΡ'ΑΥΤΟΥ ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟΥ

ΕΚ ΤΟΥ ΤΡΙΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ

ΠΕΡΙ ΠΙΣΤΕΩΣ ΛΟΓΟΣ.

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΤΟΥ ΓΕΝΟΥΣ

-

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΑΤΡΟΛΟΓΙΑ

J.-P. MIGNE

Τοῖς ὁσίοις τοῦ Δεσπότου Χριστοῦ τοῦ ὄντος, καὶ ἐκλεκτοῖς φοιτηταῖς ὁ κατ'εὐδοκίαν αὐτοῦ καὶ χρηστότητα κτήτωρ τοῦ καθ'ἱεροῦ φροντιστηρίου, Νικηφόρος ἐν μονάζουσιν ἱερεὺς γηραιὸς ἀσθενὴς, τῶν τῆς ὑμῶν ὁσιότητος εὐχῶν ἐπιδεὴς, τὴν παροῦσαν ὑμῶν ὑπόμνησιν ἐξ ἀγάπης ὑπαγορεύω, πάσης αὐτὴν ὑποτυπώσεως ἑτέρας προεκτιθέμενος.

Ἐπειδὴ γὰρ πρώτιστον τῷ Χριστιανῷ καὶ πάντων ἀναγκαιότατον εἰδέναι τὴν εὐσέβειαν, καὶ ταύτην ἀσπάζεσθαι καὶ ταῦτῃ συζῆν, καὶ ζωῆς τῆς παρούσης συνεκδημεῖν, ἄξιόν ἐστι πιστεύειν καὶ ὁμολογεῖν καὶ κηρύττειν ἡμᾶς, ὅτι Θεὸς εἷς ἐστιν, ἤγουν οὐσία μία θεότητος, ἀκατάληπτος καὶ ἀπρόσιτος, ἐν τρισὶ τελείαις ταῖς ὑποστάσεσι τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Υἱῷ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι. Ἄκτιστος ὁ Πατὴρ, ἄκτιστος ὁ Υἱὸς, ἄκτιστον τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον. Ὁ Πατὴρ ἀγέννητος, ὁ Υἱὸς οὐκ ἀγέννητος· ἐγέννησε γὰρ τὸν Υἱὸν ὁ Πατὴρ πρὸ πάντων τῶν αἰώνων θεοπρεπῶς˙ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον οὐ γεννητὸν, οὐκ ἀγέννητον, ἀλλ'ἐκπορευόμενον οὐσιωδῶς, παρὰ τοῦ Πατρός. Ὁ Πατὴρ ἦν ἀεὶ, καὶ ὁ Υἱὸς ἦν ἀεὶ, καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ἦν ἀεὶ. Καὶ ὥσπερ οὐκ ἔστιν ἐννοῆσαί ποτε τὸν ἥλιον ἄνευ τοῦ οἰκείου φωτὸς, οὕτως οὐδὲ τὸν Πατέρα δύναταί τις ὅλως φαντασθῆναι χωρὶς τοῦ Υἱοῦ. Πατὴρ γὰρ ἦν ὁ Πατὴρ ἀεί. Δῆλον οὖν ὅτι καὶ Υἱὸν εἶχεν ἀεί˙ διὸ κατὰ τὴν χρονικὴν ἀρχὴν, ὥσπερ ὁ Πατὴρ ἄναρχος, οὕτω καὶ ὁ Υἱὸς ἄναρχος˙ ἀεὶ γὰρ ἦν ὁ Υἱὸς, καὶ ἀεὶ Υἱὸς, τὸ γὰρ θεῖον τροπὴν οὐ προσίεται. Κατὰ δὲ τὴν φυσικὴν ἀρχὴν, εἴτουν τὸ αἴτιον, οὐκ ἄναρχος ὁ Υἱὸς, ἀρχὴ γάρ ἐστιν αὐτοῦ, ὁ Πατὴρ, οὐσιώδης, οὐ δημιουργική. Μόνος τοίνυν κατὰ τὴν φυσικὴν ἀρχὴν ἄναρχος ὁ Πατὴρ μὴ ἔχων τινὰ αἴτιον ἑαυτοῦ. Διά τοι τοῦτο καὶ ὁ Κύριος τὸν αὐτοῦ Πατέρα τιμῶν ἔλεγεν. Ὁ Πατήρ μου μείζων μού ἐστι.

Μείζων ὡς ἄναρχος, ὡς ἀναίτιος, ὡς ἀρχὴ φυσικὴ, καὶ κατ'οὐσίαν αἴτιος τοῦ Υἱοῦ. Ὥσπερ δ'αὖ ὁ ἥλιος φυσικῶς καὶ ἄνευ τινὸς πάθους, ἢ βραδύτητος, ἐκπέμψας τὸ φῶς, οὐκ ἀποτέτμηται τοῦ φωτὸς, ἔστι γὰρ τὸ φῶς καὶ ἐξ αὐτοῦ καὶ ἐν αὐτῷ˙ παραπλησίως ὁ Πατὴρ οὐσιωδῶς καὶ ἀπαθῶς καὶ ἀχρόνως γεννήσας τὸν Υἱὸν, οὐδ'ὁπωσοῦν διέστη τοῦ Υἱοῦ. Ἔστι γὰρ ὁ Υἱὸς καὶ ἐκ τοῦ Πατρὸς ἀεὶ, καὶ ἐν τῷ Πατρὶ ἀεί. Καὶ ὁ Πατὴρ ἐν αὐτῷ ἀεὶ˙ καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐκ τοῦ Πατρὸς ἀεὶ ἐκπορεύεται, καὶ ἐν τῷ Πατρὶ καὶ ἐν τῷ Υἱῷ ἐστιν ἀεὶ, καὶ ὁ Πατὴρ καὶ ὁ Υἱὸς ἐν τῷ Πνεύματι τῷ ἁγίῳ ἀεί. Μονὰς οὖν καὶ κατὰ τοῦτο καθέστηκεν ἡ ἁγία Τριάς. Καὶ κατὰ πάντα δὲ, πλὴν τῶν ἰδιοτήτων ὁ Πατὴρ καὶ ὁ Υἱὸς καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ἕν εἰσι. Θεὸς τέλειος ὁ Πατὴρ, Θεὸς τέλειος ὁ Υἱὸς, Θεὸς τέλειος τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον. Ἀλλ'εἷς Θεὸς, οὐ τρεῖς θεοί. Τοὺς μὲν γὰρ τρεῖς ἀνθρώπους , ἀλλὰ δὴ καὶ τοὺς δύο, οὐκ ἔστιν εἰπεῖν ἄνθρωπον ἕνα, κἂν φύσεως ὦσιν ἄνθρωποι πάντες μιᾶς. Ἀπ'ἀλλήλων γὰρ διακέκρινται πραγματικῶς, καὶ ἕκαστος αὐτῶν ἰδίαν ἔχει περιγραφὴν τοπικὴν, ἀλλὰ καὶ χρόνῳ καὶ βουλήσει, καὶ δυνάμει, καὶ δόξῃ, καὶ πολλοῖς ἄλλοις ἕτερος ἑτέρου διείργεται. Παραπλήσιόν τι κἀπὶ τῶν ἀγγέλων ὑποληπτέον. Κἀκείνων γὰρ ἕκαστος ἰδίῳ τόπῳ νοερῶς περιγράφεται, διότι πάντες περιγραπτοὶ, καὶ βαθμὸς ἄλλος ἄλλῳ κεκλήρωται, καὶ ἄλλος ἄλλην ἔλλαμψιν δέχεται. Καὶ ὁ μὲν πρότερον, ὁ δ'ὕστερον˙ καὶ ὁ μὲν ἀμέσως, ὁ δ'οὐκ ἀμέσως, ἀλλ' ἢ δι'ἑνὸς, ἢ διὰ πλειόνων τῶν μεταξύ. Καὶ ἄλλος ἀλλαχοῦ ἀποστέλλεται, καὶ ἁπλῶς εἰπεῖν πολλά ἐστι τὰ ἐξ ἀλλήλων αὐτοὺς διατέμνοντα. Μόνα δὲ τὰ τρία πρόσωπα τῆς ὑπερτάτου θεότητος οὔτε τόπος ἀπ'ἀλλήλων διίστησιν, ὅτι ἀπερίγραπτα, καὶ ὅτι πάντη τε καὶ πάντως ἐν ἀλλήλοις περικεχωρήκασιν ἄτερ συγχύσεως˙ οὔτε χρόνος.

Προαιώνια γὰρ ὁμοῦ τὰ τρία καὶ ὑπέρχρονα, καὶ οὐ τὸ μὲν πρότερον, τὸ δὲ μετ’ αὐτὸ, ἀλλὰ καὶ μία τοῖς τρισὶ βούλησίς τε καὶ θέλησις, μία δύναμις πανσθενὴς, ἐνέργεια μία παντουργικὴ, μία κυριότης παντοκρατὴς, δόξα, λαμπρότης, ὑπέρδοξος, ὑπέρλαμπρος, ἡ αὐτὴ τοῖς τρισίν. Ὁμοουσίως τε τοῖς αὐτοῖς καὶ ὁμοτίμως τὸ ὑπερούσιον. Οὕτω τοι τὰ τρία ἕν ἀραρότως εἰσὶν ἀσύγχυτα ταῖς ὑποστατικαῖς ἰδιότησι, καὶ ὄντα καὶ πιστευόμενα.

Ἰδιότης δὲ καὶ ἰδίωμα καὶ ἴδιον λέγεται τὸ μιᾶς ἑκάστης χαρακτηριστικὸν ὑποστάσεως γνώρισμα, διὰ τὸ ἰδικῶς ἐκείνῳ μόνῳ προσεῖναι, τῷ οὗ ἐστιν ἴδιον, οὐ μὴν καὶ ἄλλῳ τινί. Τὸ γὰρ καὶ ἄλλῳ τινὶ προσὸν, τοῦτο κοινὸν καὶ οὐκ ἴδιον. Οἷον ἴδιον τοῦ Πατρὸς τὸ ἀγέννητον, τοῦτο ἰδικῶς μόνῳ πρόσεστι τῷ Πατρί. Μόνος γὰρ ὁ Πατὴρ ἀγέννητος, ἐπεὶ καὶ μόνος Πατήρ. Ἴδιον τοῦ Υἱοῦ τὸ γεννητόν. Ἴδιον τοῦ ἁγίου Πνεύματος τὸ ἐκπορεύεσθαι παρὰ τοῦ Πατρός. Οὔτε δὲ τὸ Πνεῦμα γεννᾶται τὸ ἅγιον, οὔτε ὁ Υἱὸς ἐκπορεύεται. Τὸ μέν τοι ἄκτιστον καὶ ἀπερίγραπτον καὶ ὑπερούσιον καὶ τὰ τοιαῦτα, κοινὰ Πατρὸς καὶ Υἱοῦ καὶ ἁγίου Πνεύματος˙ διὰ τοῦτο καὶ τῆς θείας φύσεως ἰδιώματα λέγονται˙ τῆς θείας μὲν φύσεως ὅτι φυσικὰ καὶ οὐχ ὑποστατικὰ ταῖς τρισὶν ὁμοτίμως προσόντα τῆς θεότητος ὑποστάσεσιν˙ἰδιώματα δὲ, ὡς ἄλλῃ πάσῃ φύσει πλὴν μόνης τῆς θείας οὐσίας πάμπαν ἀμέθεκτα, μήτ’ἀνθρώποις, μήτ’ἀγγέλοις ὅλως ἐνθεωρούμενα.

Καλεῖται δὲ καὶ ἡ οὐσία καὶ φύσις καὶ μορφὴ κοινῶς, ἡ τῶν ἰδικῶς ὄντων περιοχικὴ οὐσία, ὡς οὖσα ἀεί˙ φύσις δὲ, ὡς φύουσα τὰς ὑποστάσεις˙ μορφὴ δὲ, ὡς ὅλων τῶν μορφωμάτων τῶν ὑπ’αὐτὴν ἤτοι τῶν χαρακτήρων συλληπτική. Τὰ δὲ περιεχόμενα λέγονται καὶ ἄτομα καὶ ὑποστάσεις, καὶ πρόσωπα. Καὶ ἄτομα μὲν

διὰ τὸ μηδὲν αὐτῶν το μὴν ἤτοι διαίρεσιν ἐπιδέχεσθαι˙ τῆς γὰρ ἀνθρωπίνης οὐσίας, ταυτὸν δ'εἰπεῖν ἀνθρωπότητος, εἰς τοὺς κατ'αἴσθησιν ἀνθρώπους διαιρουμένης, οὐδεὶς αὐτῶν εἰς ἄλλους ἀνθρώπους τέμνεσθαι δύναται, ζῶα λογικὰ καὶ θνητὰ, νοῦ καὶ ἐπιστήμης δεκτικὰ καὶ κατὰ τοῦτον τὸν λόγον οἱ ἐπὶ μέρους ἅπαντες, ἄτομα. Ὑποστάσεις δὲ ὡς ὑπὸ τὴν φύσιν ἑστῶτα καὶ μένοντα καθόλου ταύτης, οὔσης καὶ θεωρουμένης ἐν νοηματικῶς, τῶν δὲ μερικῶν ὄντων, καὶ τὸ εἶναι ἐχόντων πραγματικῶς. Πρόσωπα δὲ, διότι ἕκαστον αὐτῶν οἰκείων ἔχει χαρακτῆρα τοῖς λοιποῖς ἀνακοινώνητος. Τοι γαρ οὖν ἐπὶ τῆς θεότητος μίαν οὐσίαν, φύσιν μίαν, καὶ μίαν μορφὴν δογματίζομεν. Ἄτομα δὲ τρία, τρεῖς ὑποστάσεις, τρία πρόσωπα χαρακτῆρσι καταλλήλοις, εἴτουν ἰδιώμασι, γνωριζόμενα. Χαρακτὴρ δὲ λέγεται τῆς πατρικῆς ὑποστάσεως ὁ Υἱὸς, οὐχ ὅτι αὐτός ἐστι τὸ ἴδιον τοῦ Πατρὸς, τίς γὰρ ἂν τοῦτο ὑπονοήσειε λόγου μετεσχηκώς; ἀλλ'ὅτι καθ ὁ πατὴρ ὁ Πατὴρ ἐκ τοῦ ἔχειν Υἱὸν χαρακτηρίζεται καὶ γνωρίζεται, καὶ ὅτι πάντα τὰ τοῦ Πατρὸς ἔχων ὁ Υἱὸς ἐν ἑαυτῷ μένων Υἱὸς δείκνυσι τὸν ἐξ οὗ, καθάπερ εἰκὼν αὐτοῦ φυσικὴ καὶ ἀπαράλλακτος˙ διὸ καὶ φησιν˙ Ὁ ἑωρακὼς ἐμὲ ἑώρακε τὸν Πατέρα. Νοῦς δὲ ὢν ὁ ἄναρχος φύσει Θεὸς ὁμοφυοῦς ὑπάρχει Λόγου πηγαστικός˙ Πατὴρ δὲ ὢν, γεννητικός ἐστιν ὁμοουσίου Υἱοῦ˙ διὰ τοῦτο καὶ τοῦ Θεοῦ Λόγος καὶ Υἱὸς τοῦ Πατρὸς ὁ αὐτός. Οὗτος ὁ Υἱὸς καὶ Λόγος τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς, δι'οὗ πᾶσαν τὴν κτίσιν ὡς δι'οἰκείας σοφίας τε καὶ δυνάμεως ἐδημιούργησεν ὁ Πατήρ˙ αὐτὸς γὰρ ἐστιν ἡ τοῦ Πατρὸς σοφία καὶ δύναμις˙ οὗτος δι' ἡμᾶς εὐδοκίᾳ τοῦ γεγεννηκότος αὐτὸν ἐνηνθρώπησεν. Ἐν τῷ Πατρὶ ὢν καὶ μεθ'ἡμῶν γεγονὼς, ἀπερίγραπτος γὰρ, καὶ σάρκα, ψυχὴν, νοῦν, λόγον, θέλησιν, ἐνέργειαν, πάντα τὰ κατὰ φύσιν τῷ ἀνθρώπῳ,

προσόντα προσείληφε, μηδ’αὐτῶν τῶν μετὰ τὴν πρώτην ἁμαρτίαν ἐπεισαχθέντων ἡμῖν παθῶν, ὧν οὐ καθικνεῖται μῶμος, μείνας ἀπείρατος˙ ἀλλὰ καὶ ταῦτα διὰ πολλὴν συγκατάβασιν προσηκάμενος, ἵνα μετασκευάσῃ πρὸς τὸ κρεῖττον πᾶσαν τὴν ἀνθρωπότητα, καὶ ἁπλῶς εἰπεῖν τέλειος γέγονεν ἄνθρωπος, οὐ κατὰ φαντασίαν, ἢ δόκησιν, ἀλλ’ὄντως καὶ ἐναργῶς ὑπάρξας ἄνθρωπος, καθ’ἡμᾶς ὁμοῦ καὶ ὑπὲρ ἡμᾶς˙ καθ’ἡμᾶς ὅτι συλληφθεὶς ἐν μήτρᾳ γυναικὸς, ζωοπλασθεὶς ἐν αὐτῇ, κυοφορηθεὶς ἐφ’ὅσον καὶ καθὼς ὁ τῆς φύσεως ἐδίδου νόμος ἐτέχθη βρεφοπρεπῶς. Ὑπὲρ ἡμᾶς, ὅτι περ ἡ σύλληψις ἐξ ἁγίου Πνεύματος, ἄτερ συνδυασμοῦ, σαρκικῆς ἐκτὸς ἡδονῆς, χωρίς τινος ἐμπαθοῦς ἐννοήματος, ἡ τοῦ σώματος σύμπηξις ἐκ πανάγνων αἱμάτων παρθενικῶν, ἡ τελεσιουργία τοῦ σχήματος ἐκ πρώτης ἀρχῆς ἐξ αὐτῆς τῆς συλλήψεως˙ οὕτω γὰρ ἔπρεπε τῷ δίχα σπορᾶς. Ὁ τόκος ἄνευ ὠδίνων τὴν τῆς γειναμένης παρθενίαν οὐκ ἐλυμήνατο. Μεμένηκε γὰρ αὕτη παρθένος καὶ μετὰ τόκον, ὥσπερ ἦν καὶ πρὸ τόκου καὶ πρὸ συλλήψεως, ἢ καὶ διὰ βίου παντὸς ἀειπάρθενος, ἄχραντός τε καὶ ἀκηλίδωτος. Τοιαύτην γὰρ ἔπρεπεν εἶναι τὴν τεκοῦσαν Θεόν. Καθ’ἡμᾶς ὅτι σῶμα χοϊκὸν ἀνελάβετο καὶ φθαρτὸν ἐκ τῶν τεσσάρων συντεθειμένων χυμῶν, ψυχῇ τριμερεῖ ζωοποιούμενον, ἐμφύτῳ θερμῷ καὶ δυνάμεσι φυσικαῖς διοικούμενον, πείνῃ καὶ δίψῃ, καὶ τοῖς ἄλλοις ἀνεγκλήτοις τῆς φύσεως ἀσθενήμασιν ὑποκείμενον. Ὑπὲρ ἡμᾶς, ὅτι οὐ ψιλὸς ἄνθρωπος ἦν, ἀλλ’ἄνθρωπος ὁμοῦ καὶ Θεός˙ οὐ γὰρ τραπεὶς ἐκ τοῦ εἶναι Θεὸς, εἰς τὸ γενέσθαι ἄνθρωπος τὴν οἰκείαν ἐνανθρώπισης ἐξετέλεσεν, ἀλλὰ μείνας Θεὸς ὅπερ ἦν, γέγονεν ἄνθρωπος ὅπερ οὐκ ἦν, οὐκ εἰς θείαν φύσιν τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν μεταβαλὼν, ἣν προσείληφεν, ἀλλ’ἐν τοῖς οἰκείοις ὅροις μείνασαν,

θεώσας αὐτὴν διὰ τῆς ἄκρας ἑνώσεως˙ ὥσπερ γὰρ τῷ σιδήρῳ τὸ πῦρ ἑνούμενον ὁλικῶς ἐκπυροῖ μὲν αὐτὸν, τῆς δὲ τοῦ σιδήρου φύσεως οὐκ ἐξίστησι, μένει γὰρ οὗτος καὶ μετὰ τὴν ἐκπύρωσιν σίδηρος, καὶ πεπυρωμένος σίδηρός ἐστί τε καὶ λέγεται, τοιουτοτρόπως τῇ βροτείᾳ φύσει ὁ Υἱὸς καὶ Λόγος τοῦ Θεοῦ καὶ Θεὸς ἑνωθεὶς, ἐθέωσε μὲν αὐτὴν, τοῦ δὲ βροτείαν εἶναι φύσιν αὐτὴν οὐκ ἐξέστησε. Μένει γὰρ αὕτη βροτεία φύσις καὶ μετὰ τὴν θέωσιν. Καὶ τεθεωμένη φύσις βροτεία και λέγεται καὶ ἔστι, τεθεωμένη σὰρξ μετὰ ψυχῆς νοερᾶς, λογικῆς, θελητικῆς ἐνεργητικῆς.

Ἐπεὶ δὲ νόθον ἡ ἁμαρτία καὶ παρὰ φύσιν, ἔξωθεν γὰρ ἡμῖν ὅταν μὴ νήφωμεν ἐπεισέρχεται, ταύτην εἰκότως ὁ Θεὸς Λόγος οὐ προσελάβετο. Πάλιν ἐπεὶ τὴν προσληφθεῖσαν φύσιν ὅλην ἐθέωσεν, ἀνεπίβατος δικαίως ἡ θεωθεῖσα καὶ ἄψαυστος κατὰ πάντα τρόπον τῇ ἁμαρτίᾳ μεμένηκεν. Ἀλλ'οὐδὲ προαίρεσις ἡ ἀμφιῤῥεπὴς ἦν ἐν Χριστῷ. Προαιρετικὸς μὲν γὰρ ἦν ὡς αὐτεξούσιος καὶ κατὰ τὸ ἀνθρώπινον ὁ Χριστὸς, ὅτι καὶ λογικός. Πᾶν γὰρ λογικὸν αὐτεξούσιον. Πᾶν δ'αὐτεξούσιον προαιρετικόν. Βουλῆς δὲ καὶ σκέψεως καὶ γνώμης καὶ προαιρέσεως, ὥσπερ ἡμεῖς, ἔχρηζεν οὐδαμῶς, ὥσπερ αὖ οὐδὲ νήψεως. Θεὸς γὰρ ἦν κατ' ἄμφω τὸ μὲν φύσει, τὸ δὲ θεώσει. Διὸ δὴ καὶ κατὰ τοῦτον τὸν λόγον πάσης ἁμαρτίας ἀνώτερος ἦν˙ἢ γὰρ ἐξ ἐπισφαλοῦς προαιρέσεως τὸ ἁμαρτάνειν, ἢ καὶ παρὰ προαίρεσιν ἐξ ἀπροσεξίας ἡμῖν ἐπιγίνεται. Μᾶλλον δὲ καὶ αὐτὸ τὸ ἀπροσεκτεῖν ἁμαρτία ἐστὶν, ἢ τέως γοῦν ἁμαρτίας ἀρχὴ˙ διά τοι τοῦτο καὶ τῶν ἀκουσίων ἁμαρτημάτων εἰσπραττόμεθα δίκας. Ὅθεν δ'ἀπέδρα τὸ αἴτιον, ποίαν ἐκεῖ τὸ αἰτιατὸν εἶχε παρείσδυσιν;

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΤΟΥ ΓΕΝΟΥΣ

Προαίρεσις μὲνοῦν ἁπλῶς ἐστι πρόοδος πρὸς τὸ αἱρετὸν, ἤγουν αὐτεξούσιος ἄλογος ὁρμὴ πρὸς τὸ θελητὸν, ἥτις πρός ἐστι κατὰ φύσιν παντὶ λογικῷ. Προαίρεσις λέγεται πάλιν ἡ πρὸ ἑτέρου αἵρεσις, ἥτις γίνεται βουλῆς προηγησαμένης, εἶτα κρίσεως, μεθ' ἣν ἡ πρὸς τὸ ἐκβουλῆς κριθὲν διάθεσις ἕπεται, καὶ λέγεται γνώμη, ἡ νῦν δηλουμένη προαίρεσις, εἴτουν ἡ ἐπιλογὴ τοῦ δόξαντος καλοῦ, διαδέχεται. Τὴν τοιαύτην προαίρεσιν οὐ κἂν εἴπη τις εὖφρονῶν ἐπὶ τοῦ Χριστοῦ. Ποίας γὰρ ἦν βουλῆς ἐνδεής; ἢ τίνος τῶν ἐκ βουλῆς ὁ θαυμαστὸς σύμβουλος, ἡ σοφία τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρός; ἢ πῶς ἂν προσαφθεί ἡ προαίρεσις ἡ ἐν ἡμῖν τῷ προεκλεξαμένῳ τὸ ἀγαθὸν, καθὼς με μαρτύρηται; καὶ γὰρ Ἡσαΐας προανακέκραγεν, ὅτι πρὶν ἢ γνῶναι αὐτὸν ἢ προελέσθαι πονηρὸ, ἐκλέξεται τὸ ἀγαθόν· τουτέστιν αὐτ' ἂν προέλοιτο, τὸ δ'ἀγαθὸν ἐκ πρώτης ἀρχῆς ἐκλέξεται. Καὶ αὖθις, πριν ἡ γνῶναι τὸ παιδίον ἀγαθὸν ἢ κακὸ νὰ πειθεῖ πονηρίᾳ τοῦ ἐκλέξασθαι τὸ ἀγαθὸν. Ἤγουν πρὸ πάσης γνώσεως τὸ παιδίον, ἐν ἀκράνη πιότητι πρὸς τὸ πονηρὸν ἀπειθῶς ἔχον καὶ ἀῤῥεπῶς, τὸ ἀγαθὸν οἰκειώσεται. Τὸ δὲ, «πριν ἡ γνῶναι» κατὰ τὸ φαινόμενον εἴρηται. Πότε γὰρ ἦν μὴ γινῶσκον τὸ παιδίον, ἐνῷ πάντες οἱ θησαυροὶ τῆς σοφίας καὶ τῆς γνώσεως ἀπόκρυφοι, καταλλήλοις καιροῖς ἐφ'ὅσον ἐχρῆν φανερούμενοι; Τοιοῦτόν ἐστι καὶ τὸ σοφίᾳ καὶ χάριτι προκόπτειν μετὰ τῆς ἡλικίας τὸν Ἰησοῦν, κατὰ τὸ φαινόμενον δηλαδή. Τῆς μὲν γὰρ ἡλικίας ἐπίδοσις ἦν αὐξομένου τοῦ σώματος φυσικῶς, σοφίας δὲ καὶ χάριτος τῶν πρωτίστων καὶ ἀκροτάτων οὐκ ἐπίδοσης, ἀλλὰ φανέρωσις εὔκαιρος. Τοι γαρ οὖν ὁ Χριστὸς Θεὸς ὢν ἡνωμένος τῇ ἀνθρωπίνη οὐσίᾳ καθ'ὑπόστασιν, ἦν ἀγαθὸς ὡς Θεός. Εἶχε δὲ καὶ ὡς ἄνθρωπος αὐτεξουσίως τὸ ἀγαθὸν κατὰ φύσιν ὄν· ὥσπερ γὰρ τὸ κακὸν καὶ ἡ ἁμαρτία παρὰφύσιν, οὕτω δὴ τὸ ἀγαθὸν ἡ ἀρετὴ κατὰ φύσιν ἐστι· διὰ τοῦτο καὶ ἡ ἁμαρτία τοιαύτην ἔσχε προσηγορίαν, ὡς ἀποτυχία τοῦ κατὰφύσιν καὶ ἀγαθοῦ.

Οἱ μὲν οὖν ἄγγελοι δυσκίνητοι πρὸς τὸ κακὸν καὶ λέγονται καὶ εἰσι, τῇ περὶ Θεὸν προσεδρείᾳ, καὶ τῇ ἐλλάμψει τῇ συνεχεῖ βοηθούμενοι· ἡ δὲ τοῦ Κυρίου ψυχὴ παντελῶς πρὸς τὸ κακὸν ἀκίνητος ἦν, αὐτὸν ἔχουσα τὸν Θεὸν Λόγον ἐν ἑαυτῇ, οὐ κατὰσχέσιν, ἀλλὰ καθ' ἕνωσιν. Καὶ ἡ μὲν τὴν ἡγεμονίαν ἐνήργει τοῦ σώματος, ὁ δὲ Θεὸς Λόγος ἦν αὐτῆς ἡγεμὼν, αὐτεξουσίως ἑπομένης αὐτῷ, καὶ τὴν τοῦ θείου θελήματος αὐτοῦ καὶ λίαν ἐπιποθούσης ἐκπλήρωσιν, τῷ τῆς ἁγιότητος ὑπερβάλλοντι. Διὸ καὶ ὁ Κύριος πρὸς τὸν αὐτοῦ Πατέρα προσευχόμενος ἐν τῷ καιρῷ τοῦ πάθους ὡς ἄνθρωπος ἔλεγεν, Οὐχ ὡς ἐγὼ θέλω, ἀλλ' ὡς σύ· γεννηθήτω τὸ θέλημά σου. Καὶ γὰρ οὗτος ὁ λόγος τῆς τοῦ Κυρίου ψυχῆς, ἓν εἰδυίας θέλημα τοῦ ἡνωμένου ταύτῃ Θεοῦ Λόγου, καὶ τοῦ Πατρός. Εἶχε μὲν οὖν ὁ Δεσπότης τὰ τῶν δούλων διὰ τοὺς δούλους, ἀλλ'ὑπὲρ τοὺς δούλους. Δεσπότης γὰρ ἦν, εἰ καὶ δουλικὴν εἰλήφει μορφήν· ἐπείνα κατ'ἀλήθειαν ὡς ἡμεῖς, ἐδίψα, νυσταγμὸν ἔφερε, κοπιῶν ἦν, λυπούμενος ἦν, δακρύων, δειλιῶν, ἀλλ' ἑκουσίως. Ὅτε θέλων αὐτὸς ἐνεδίδου τῇ αὐτοῦ ἀνθρωπότητι τὸ ἴδιον ἀμέμπτως ποιεῖν, καὶ τοῦτο ὑπὲρ ἡμᾶς, πάλιν ἤσθιεν, ἔπινεν, ἐκάθευδε, διελέγετο καθάπερ ἡμεῖς. Ἀλλὰ πάντα ἀναμαρτήτως, καὶ τοῦτο ὑπὲρ ἡμᾶς. Τίνι γὰρ ἂν ἡμῶν ἐν τοῖς φυσικοῖς ἀδιαβλήτοις εὑρεθείη διόλου τὸ ἄμεμπτον; Ἔπασχεν ὑπὲρ ἡμῶν, ἤλγει τῇ ἐν σταυρῷ προσηλώσει καὶ διατάσει· τέλος ἀπέθανεν. Ἀλλ'ἐθελουσίως ἦν αὐτῷ καὶ τὸ πάθος καὶ τὸ ἄλγος, καὶ τὸ θανεῖν· ἔπασχεν ἡ σάρξ. Ἤλγει φυσικῶς ἡ ψυχὴ διὰ τὴνσυνάφειαν, ἐξ αὐτῆς γὰρ ἡ αἴσθησις τῇ σαρκί· πλὴν ἡ θεότης ἡ ἐν ἀμφοῖν οὐκ ἔπασχεν, οὐκ ἤλγει. Τῶν γὰρ τοιούτων τὸ θεῖον ὑπέρτερον. Ἡ ψυχὴ διῄρητο τῆς σαρκὸς, ἀλλ'ἡ θεότης ἐξ ἀμφοῖν ἀδιαίρετος ἦν. Παθὼν ὁ Κύριος καὶ θανὼν καὶ ταφεὶς ἀπετινάξατο τὴν φθορὰν καὶ τὰ τῆς φθορᾶς. Καὶ κατασκευάσας αὐτοῦ τὸ σῶμα πρὸς ἀφθαρσίαν, καὶ τὴν οἰκείαν ψυχὴν κατ'ἐξουσίαν ὡς Θεὸς προσλαβόμενος ἀνέστη τριήμερος. Ἐγὼ γὰρ τίθημι τὴν ψυχήν μου, φησὶν, ἵνα λάβω πάλιν

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΤΟΥ ΓΙΝΟΜΑΙ

αὐτήν. Ἐξουσίαν ἔχω θεῖναι αὐτὴν, καὶ ἐξουσίαν ἔχω πάλιν λαβεῖν αὐτήν. Εἰ δὲ καὶ μετὰ τὴν ἀνάστασιν ὁ Κύριος ἔφαγεν, ἀλλὰ κατ'οἰκονομίαν τοῦτο πεποίηκε, τοῖς ἰδίοις παριστῶν μαθηταῖς, ὡς αὐτὸς ἦν ἀναστὰς, ὁ πρότερον ὢν μετ'αὐτῶν, Ὅταν δὲ λέγω κατ'οἰκονομίαν τὴν φαντασίαν ἐκκρούομαι· καὶ γὰρ ἔφαγεν ἀληθῶς, τὴν τροφὴν δὲ καινοπρεπῶς ὡς οἶδεν αὐτὸς διῳκήσατο. Διὰ τοῦτο καὶ τύπους ὑπεδείκνυ πληγῶν, τὰ γεγονότα μὲν, μὴ ὄντα δὲ, παρόντα ποιῶν ὡς παντοδύναμος. Ἐπεὶ τοί γε τὸ σῶμα ἐκεῖνο πάσης ἐνδείας, πάσης ἀντιτυπίας ὑπέρτερον γεγονὸς, οὔτε τροφὰς οὔτε ψηλαφήσεις προσίετο. Διὸ καὶ μὴ κατὰ σάρκα νῦν εἶναι τὸν Κύριου λέγομεν, ὡς τὰ τῆς σαρκὸς ἀποθέμενον, τροφῆς ἔφεσιν, ὕπνον, κόπον καὶ τὰ τοιαῦτα· πρὸς τούτοις καὶ τὸ ἀντίτυπον. Τὸ σῶμα γὰρ αὐτοῦ διὰ τῆς ἀπεκδύσεως τῆς φθορᾶς ἀνενδεὲς ἀπετελέσθη καὶ ἀπαθὲς, καὶ ἀναφὲς, καὶ ἀθάνατον, οὐ μὴν καὶ ἄκτιστον, οὔτ'αὖ ἀπερίγραπτον, ταῦτα γὰρ μόνης θεότητος· καὶ ἵν'εἴπω συνελὼν, ὅσον μὲν ἦν δεκτικὸν θείων αὐχημάτων τὸ ἀνθρώπινον τοῦ Χριστοῦ, μετέσχεν υπ'αὐτοῦ τοῦ Λόγου διὰ τὴν ἕνωσιν, δι'ἣν καὶ σεπτόν ἐστι, καὶ προσκυνητόν· ὅσον δὲ οὐκ ἦν δεκτικὸν οὐ μετέσχεν, ἵνα κἀντεῦθεν το τε διάφορον τῶν φύσεων τοῦ Χριστοῦ, τό τε μοναδικὸν τοῦ προσώπου γινώσκωμεν.

Πρεσβεύομεν τοίνυν ἐπὶ Χριστοῦ μίαν ὑπόστασιν σύνθετον, ἐκ δύο συντεθειμένην φύσεων, θεότητος δηλονότι καὶ ἀνθρωπότητος, ἀλλήλαις ἡνωμένων κατ'αὐτὴν τὴν τοῦ Λόγου ὑπόστασιν. Διὰ τοῦτο γὰρ καὶ τὴν τοιαύτην ἕνωσιν καθ'ὑπόστασιν λέγομεν, ὅτι μία ὑπόστασις ἐκ τῶν τριῶν τῆς θεότητος ὑποστάσεων, ἥτις ἐστὶν ἡ τοῦ Υἱοὺ, τὰς δύο φύσεις ἀλλήλαις ἥνωσεν ἀσυγχύτως ἐν ἑαυτῇ τε καὶ καθ'αὑτήν. Οὐ γὰρ ὑπέστη καθ'αὑτὸ, κἂν ἀκαριαίως τὸ τοῦ Χριστοῦ ἀνθρώπινον ὡς ἂν ὑπόστασις τοῦτο λέγοιτο. Καὶ γὰρ οὐκ ἐχρῆν· τί γὰρ ἦν τὸ κέρδος

ἡμῖν τὸ θεωθῆναι μίαν ὑπόστασιν; ἀλλὰ τὴν φύσιν ὁ Θεὸς Λόγος ἐν ἑαυτῷ προσελάβετο πᾶσαν τῆς ἀνθρωπότητος, ἵνα θεώση πάντας ἡμᾶς. Ὅθεν μιᾶς ὑποστάσεως κηρύττομεν τὸν Χριστὸν, καὶ δύο φύσεων ἡνωμένων ἀλλήλαις ἀσυγχύτως ἕνωσιν ἄκραν, ἀδιαιρέτων μενουσῶν ἀϊδίως, ἔκ τε ἀλλήλων καὶ τῆς ὑποστάσεως καθ'ἣν ἥνωνται. Τῶν δὲ φύσεων ἐχουσῶν τὸ ἀσύγχυτον καὶ τὰ προσόντα ταύταις ἀσύγχυτα, τὰς θελήσεις καὶ τὰς ἐνεργείας φημί. Μένει γοῦν ἡ θεϊκὴ θέλησις θεϊκὴ, καὶ ἡ ἀνθρωπικὴ πάλιν ἀνθρωπικὴ, πλὴν τεθεωμένη διὰ τὴν ἕνωσιν. Τοῦτο κὰν ταῖς ἐνεργείαις γινώσκεται. Δύο τοίνυν θελήσεις ἐν τῷ Χριστῳ. Θέλων δὲ καὶ κατ'ἄμφω τὰς θελήσεις, κατ' ἄμφω τε τὰς ἐνεργείας ἐνεργῶν, εἷς ὁ αὐτὸς ὁ θεάνθρωπος, μὴ διαιρούμενος εἰς Θεὸν ἰδικῶς, καὶ εἰς ἄνθρωπον ἰδικῶς, ἀλλ'εἷς ἀμερίστως ὑπάρχων Θεὸς καὶ ἄνθρωπος ὁ αὐτὸς, ταυτὸν δ'εἰπεῖν Θεὸς καὶ ἀνήρ· ὅθεν θεανδρικὴν ἐνέργειαν ὁ εἰπὼν οὐ σύγχυσιν ταῖς φυσικαῖς ἐνεργείαις εἰσήγαγεν, ἀλλὰ τὴν εἰς ἄκρον αὐτῶν παρέστησεν ἕνωσιν καὶ τὸ τεθεῶσθαι τὴν ἀνθρωπίνην ἐνέργειαν. Ὥσπερ γὰρ ἐν Χριστῷ διὰ τῆς ἑνώσεως ἡ ἀνθρωπίνη τεθέωτο φύσις, οὕτω δὴ καὶ ἡ θέλησις συντεθέωτο καὶ ἡ ἐνέργεια. Διὸ καὶ τερατουργοῦντος αὐτοῦ τοῖς θεϊκοῖς ἐνεργήμασι τὰ ἀνθρωπικὰ συνεζεύγνυτο, κἀκ τῶν ἀνθρωπικῶν ἐνεργημάτων, λόγου δηλονότι καὶ ἁφῆς καὶ τῶν τοιούτων, αἱ θεοσημεῖαι προέβαινον· καθάπερ σιδήρου τμητικοῦ πυρωθέντος καὶ τέμνοντος καὶ καίοντος ἐν ταυτῷ, καὶ ἡ τομὴ μετὰ τῆς καύσεως γίνεται, καὶ ἡ καῦσις ἀχώριστός ἐστι τῆς τομῆς καὶ ἡτῶν δύο ἐνεργειῶν συνδρομὴ τὸ ἑνιαίον εἰσφέρει ταύταις οὐ κατὰ φύσιν, ἀλλὰ καθ'ἕνωσιν. Ὁ τοίνυν θεανδρικὴν φήσας ἐνέργειαν διὰ μὲν τῆς ἑνικῆς προφορᾶς τὸτὰς δύο ἐνεργείας ἓν εἶναι τῇ συνελεύσει καὶ

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΤΟΥ ΓΕΝΟΥΣ

μὴ διακεκρίσθαι ταύτας πραγματικῶς ἀπ'ἀλλήλων δεδήλωκεν· ἐν δὲ τῷ εἰπεῖν θεανδρικὴν, θείαν δηλονότι καὶ ἀνδρικὴν, τὸτῶν ἐνεργειῶν τῇ φύσει διάφορον καὶ μετὰ τὴν ἕνωσιν ἔδειξεν. Ἄλλως δὲ δύο τινὰ δηλοῦντος τοῦ τῆς ἐνέργείας ὀνόματος, ἐνέργεια γὰρ φυσική ἐστιν ἡ τῆς ἐνοικούσης τῇ φύσει δυνάμεως πρόβασις εἰς ἔργου τινὸς ἐκπλήρωσιν, ἥτις ἐν τῷ ἐνεργεῖν ἔχει τὸ εἶναι, καθὼς ἡ δύναμις ἐν τῷ πεφυκέναι καὶ δύνασθαι, λέγεται πάλιν ἐνέργεια καὶ ἡ τοῦ ἔργου ἐκπλήρωσις, αὐτὸ τὸ ἐνεργητὸν, ὁ τοῦ πράγματος ἀποτελεσμὸς, ἡ πρᾶξις αὐτή. Τοῦτο δὴ τὸ δεύτερον σημαινόμενον τῆς ἐνεργείας προσαρμοστέον τῇ θεανδρικῇ. Θεανθρώπου γὰρ ὑπάρχοντος τοῦ Χριστοῦ καὶ πᾶσα πρᾶξις αὐτοῦ θεανθρωπινὴ καὶ θέανδρική. Τὸ δ'οὕτω λέγειν οὐ φέρει σύγχυσιν ταῖς ἐνεργείαις ταῖς φυσικαῖς, ἀλλ' ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν εἶναι διασαφεῖ τὸν ἐνεργοῦντα καὶ θεϊκῶς καὶ ἀνθρωπικῶς, οὔτε τὰ θεῖα κατὰ Θεὸν, ἄνθρωπος γὰρ, οὔτε κατ'ἄνθρωπον τὰ ἀνθρώπινα, Θεὸς γάρ. Ὡσαύτως καὶ ὁ μίαν φύσιν εἰρηκὼς τοῦ Θεοῦ Λόγου σεσαρκωμένην προσθεὶς τὴν τοιαύτην ἀνεῖλεν ὑπόνοιαν. Ἑτέρα γὰρ ἡ Λόγου φύσις, ἤγουν ἡ θεία, καὶ ἑτερα πάλιν ἡ τῆς σαρκὸς ἤτοι ἡ ἀνθρωπική, συνεκδοχικῶς ἕτερον θέλημα τῆς θείας φύσεως, καὶ ἕτερον τῆς ἀνθρωπικῆς. Θέλημα δὲ τὴν θέλησιν λέγομεν, αὐτὴν τὴν δύναμιν τὴν θελητικὴν, ἥτις ἐστὶ θέλημα φυσικόν. Τὸ τοίνυν τῆς ἀνθρωπίνης θέλημα φύσεως ὁ Κύριος προσλαβόμενος, καὶ θεώσας αὐτὸ διετήρησεν ὅπερ, ἦν κατὰ φύσιν ἀνθρώπινον. Καὶ τοῦτο παραστῆναι βουλόμενος ἐναργῶς, εἰσελθὼν εἰς οἶκον ἐν τοῖς μέρεσι Τύρου καὶ Σιδῶνος, οὐδένα ἠθέλησε γνῶναι, καὶ οὐκ ἠδυνήθη λαλεῖν· οἰκονομικῶς γὰρ θελήσας λαθεῖν οὐ δεδύνητο, διδάσκων ἡμᾶς διὰ τῶν πραγμάτων αὐτῶν, ὅτι τὸ τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως θέλημα τὸ ἀσθενὲς ὁ πανσθενὴς οὐκ ἀπεδοκίμασεν,

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΤΟΥ ΓΙΑΝΝΟΥ ΣΤ.

ἀλλ’οὐσιωδῶς ᾠκειώσατο καὶ αὐτὸ, τὴν ἡμετέραν ὅλην φύσιν μετὰ πάντων τῶν κατὰ φύσιν ἀναλαβών.

Λέγεται μὲν ἓν θέλημα προηγουμένως ἡ θέλησις ἥτις ἐστὶ θέλημα φυσικὸν, ὡς δεδήλωτοι. Λέγεται γὰρ θέλημα καὶ αὐτὸ θελητὸν, ὅπερ ἐν ἀνθρώποις ἐστὶν ὑποτακτικὸν οὐ τὸ αὐτὸ πάσῃ τῇ φύσει προσόν. Τῷ μὲν γὰρ τῶν ἀνθρώπων τὸ ἰδιάζειν τυχὸν τεθέληται, τῷ δὲ τὸ παῤῥησιάζεσθαι· καὶ τῷ μὲν τὸ γεηπονεῖν, τῷ δὲ τὸ ναυτίλλεσθαι· καὶ ἄλλῳ πάλιν ἄλλο τι κατὰ γνώμην ἐστί. Πολλάκις δὲ τῷ αὐτῷ καὶ ἑνὶ διάφορον, καὶ ἄλλοτε ἄλλο τὸ θελητόν. Καλεῖται δὲ τὸ τοιοῦτον ὑποτακτικὸν θέλημα γνωμικόν. Τοιγαροῦν ὁ Κύριος ἐπεὶ δύο φύσεων ὡμολόγηται, δύο κεκτῆσθαι καὶ θελήματα πιστεύεται φυσικὰ, θεῖόν τε καὶ ἀνθρώπινον· ἤγουν δυνάμεις δύο θελητικὰς ἀλλήλων διαφερούσας τῷ λόγῳ τῆς φύσεως. Ἐπεὶ δὲ μιᾶς ὑποστάσεως ἔγνωσται, σφαλερὸν εἰπεῖν ἐπ’ αὐτοῦ διάφορα θελήματα γνωμικά. Τὸ γὰρ θελητὸν ἓν, ὅτι καὶ ὁ θέλων εἷς; τῆς ἀνθρωπικῆς αὐτοῦ θελήσεως πρὸς τὸ οἰκεῖον θελητὸν κινουμένης, ὅτε τοῦτο τῇ θεϊκῇ θελήσει αὐτοῦ θελητὸν ἦν, καὶ ἐφ’ὅσον ἦν θελητόν. Διχῶς δὲ τῆς γνώμης λεγομένης, λέγεται γὰρ γνώμη καὶ ἡ ἁπλῶς ῥοπὴ πρὸς τὸ θελητὸν, ὡς ἐλλόγως γινομένη καὶ μετὰ γνώσεως ἐν τοῖς λογικοῖς, λέγεται γνώμη καὶ ἡ ἐκ προβουλεύσεως καὶ κρίσεως περί τι διάθεσις. Οὐκ ἀσφαλὲς ἢ γνώμην ἢ θέλημα γνωμικὸν εἰπεῖν ἐπὶ τοῦ Χριστοῦ κατὰ τὸ τῆς γνώμης δεύτερον σημαινόμενον, διὰ τὸ συνεισάγεσθαι τούτοις τὴν ἄγνοιαν. Εἰ γὰρ καὶ τὴν ἀγνοοῦσαν ὁ Κύριος φύσιν ἀνέλαβεν, ἀλλὰ τῶν θείων αὐχημάτων ταύτῃ μετέδωκε. Καὶ ἦν ἡ τοῦ Κυρίου ψυχὴ πᾶσαν ἔχουσα σοφίαν, θείαν ἅμα δὴ καὶ ἀνθρωπικὴν, πᾶσαν γνῶσιν, τῶν γεγονότων, τῶν ὄντων, τῶν ἐσομένων, οὐ φύσει, οὐ χάριτι, διὰ δὲ τὴν πρὸς αὐτὸν

τὸν μόνον σοφὸν, καὶ πάντα καὶ πρὸ τῆς αὐτῶν γενέσεως εἰδότα προαιωνίως καθ'ὑπόστασιν ἕνωσιν. Ποίας οὖν ἔχρηζεν αὕτη βουλῆς; τίνος τῶν μετὰ τὴν βουλὴν ἡ πάντα γινώσκουσα, καὶ ὡς ἔφαμεν.

Εἰ δέ ποτε πεινῶντα τὸν Κύριον ἐλθεῖν γέγραπται πρὸς συκῆν καρπὸν οὐκ ἔχουσαν, εἰ ἄρα εὑρήσει τι ἐν αὐτῇ, καὶ οὐχ εὗρεν, εἰ μὴ φύλλα, καθ'ὑπόνοιαν ὁ τοιοῦτος τοῦ λόγου σχηματισμὸς, καθὼς ἂν ὑπενόησεν ἴσως ὁ τὴν αὐτοῦ πρὸς τὴν συκῆν κατιδὼν ἔλευσιν, μὴ μέν τοι τὸν τῆς οἰκονομίας λόγον εἰδώς. Τίνι γὰρ ἂν καὶ τῶν τυχόντων ἠγνοήθη τὸ πρόδηλον; ἐπεὶ καὶ καιρὸς συκῶν οὐκ ἦν, ἀλλ'ὡς ἂν ὁ τὸ πᾶν ἰσχύων ἐνδείξηται κατὰ καιρὸν ὅτι μὴ μόνον εὐεργετικὴν ἔχον δύναμιν, ἀλλὰ γε καὶ τιμωρητικὴν, καὶ ὡς εἴπερ ἐθέλοι λόγῳ μόνῳ τοὺς σταυρώσαντας ἀποξηρανεῖ, τὴν πεῖναν καὶ τὴν πρὸς τὴν συκῆν ἔλευσιν προγούμενα τίθησι τῆς τοιαύτης ἐνδείξεως ὁ σοφὸς καὶ φιλάνθρωπος· διά τοι τοῦτο καὶ παρὰ τὸ εἰωθὸς ἡ πεῖνα πρωίας οὔσης, καθὼς τεθέλητο. Τοιγαροῦν ἡ πρὸς τὴν συκῆν ἄφιξις, ὡσαύτως καὶ ἡ περὶ τοῦ Λαζάρου πεῦσις, ὅποι τέλειτο θανὼν ἐκεῖνος, καὶ εἴ τι παραπλήσιον, οὐκ ἀγνοίας, ἀλλ'οἰκονομίας καὶ προσφόρου συγκαταβάσεως. Κατὰ μὲν οὖν τὸ δεύτερον τῆς γνώμης καὶ τῆς προαιρέσεως σημαινόμενον οὔτε γνώμην, οὔτε προαίρεσιν εἴπομεν ἂν ἐπὶ τοῦ Χριστοῦ· κατὰ δὲ τὸ πρῶτον καὶ κατὰ γνώμην Θεοῦ τόδε τι διαπεπρᾶχθαί φαμεν· τουτέστι θελητὸν τῷ Θεῷ καὶ ἀποδεκτὸν τὸ πραχθέν. Ὡς εἰ λέγοιμεν τὸν Δαυῒδ βεβασιλευκέναι κατὰ γνώμην Θεοῦ, καὶ προαιρετικὸς μὲν ὁ τοῦ Θεοῦ Λόγος, προαιρετικὸν δὲ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον εἴρηται. Δέον οὖν ἐρευνᾶσθαι τὴν λέξιν ἐν ἅπασιν, εἰ πλείω δηλοῖ τοῦ ἑνὸς, καὶ μετ'εὐκρινείας τοὺς λόγους προβαίνειν πρὸς τὰ δηλούμενα. Πολλὴ

γὰρ ἡ ἐκ τῆς ὁμωνυμίας ἀπάτη, καὶ πρῶτος αὔτη τρόπος ἐν τοῖς σοφίσμασιν. Οὕτω τοι καὶ τὸ Θεὸς ὄνομα, καὶ τὸ ἄνθρωπος ποτὲ μὲν φύσιν σημαίνει, ποτὲ δ᾽ὑπόστασιν. Ἡ δὲ θεότης ὡσαύτως καὶ ἡ ἀνθρωπότης φύσιν ἀεὶ μόνην, ἀλλ᾽οὔποτε καὶ ὑπόστασιν. Τὸ δὲ Χριστὸς δηλοῖ σύνθετον ἐκ θεότητός τε καὶ ἀνθρωπότητος. Καὶ τὸ χρίσμα μὲν ἡ θεότης, ἡ ἀνθρωπότης δὲ τὸ χρισθέν. Χρίσιν δὲ νοητέον τὴν ὅλου τοῦ χρίσματος εἰς ὅλον τὸ χρισθὲν περιχώρησιν. Οὕτω γὰρ ἂν εἴη τὸτὴν χρίσιν δεδεγμένον ταῖς ἀληθείαις ὅλον Χριστόν. Τὸ γὰρ ἐπιπολαίως χρισθὲν ἐκ μέρους Χριστὸν, ἀλλ᾽οὐχ ὅλον, ὅθεν οὐδὲ κυρίως Χριστόν. Διὸ βασιλεῖς τε καὶ ἀρχιερεῖς τῷ ἐλαίῳ χριόμενοι, καὶ τὴν ἐπιπόλαιον δεχόμενοι χρίσιν, οὐ κυρίως Χριστοί. Εἰ δὲ ἡ χάρις εἰς βάθος διὰ τοῦ χρίσματος, οὐ κυρίως Χριστοὶ, χάριτι γὰρ καὶ ἐπίκληροι. Μόνος τοίνυν ὁ Κύριος κυρίως Χριστὸς, ὡς ὅλος διόλου, καὶ οὐ χάριτι. Τῇ δὲ καθ᾽ὑπόστασιν ἑνώσει καὶ ἀϊδίως Χριστός. Τὸ δὲ Θεὸς ὄνομα σημαίνει μὲν καὶ τὸ ποιητικὸν, καὶ τὸ δημιουργικὸν, θεῖναι γὰρ τὸ ποιῆσαι, καὶ θεὶς ὁ ποιήσας, ἀριδηλότερον δὲ τῆς θεατικῆς ἐνεργείας ἐστὶ παραστατικόν. Καὶ αὐτῶν γὰρ τῶν μήπω γενομένων ὡς ὑπ᾽ὄψιν κειμένων θεατής ἐστιν ὁ Θεὸς, ἔφορός τε τῶν ὅλων ἁπαξ ἁπλῶς. Πάντων δὲ τῶν ὀνομάτων οἰκειότερον τῷ ἀνάρχῳ καὶ ἀπείρῳ καὶ παραγωγεῖ τῶν ποτὲ μὴ ὄντων τὸ ὢν· ὅτι τε ἀεί ἐστι μόνος αὐτὸς, καὶ ὅτι πηγὴ τοῦ εἶναι μόνος αὐτός.

Ὁ ἐν ἁγίοις Νικηφόρος ὁ Βλεμμίδης παρὰ τοῦ βασιλέως Ἰωάννου τοῦ Δούκα περὶ τῆς ἐκπορεύσεως τοῦ παναγίου Πνεύματος ἐρωτηθεὶς, εἰ καλῶς φρονοῦσι Λατῖνοι ἢ οὐ, ἀπεκρίθη οὕτως· ὡς εἰ καὶ τῇ γλώσσῃ τὸ δύο εἰσάγειν αἴτια, ἢ δύο ἀρχὰς ἀποφεύγουσιν, ἀλλὰ καὶ πάλιν ἐκ τοῦ Υἱοῦ τὸ Πνεῦμα λέγοντες ἐκπορεύεσθαι εἰς τοῦτο μᾶλλον τῷ καὶ ἐκπίπτουσι. Καὶ ὃ διὰ

λόγων ἀποδιδράσκουσιν εἰς τοῦτ' αὐτὸ διὰ τῶν ἔργων περιτρέπονται. Ταυτὸν γὰρ ποιοῦσιν, ὡς εἴ τις ἄνθρωπον λέγων, ἐνίσταται καὶ ζῶον μὴ λέγειν εἶναι αὐτόν. Καὶ ὅπως καὶ τίνι λόγῳ περιτρεπομένους αὐτοὺς εὑρίσκομεν εἰς ὅπερ ἀπαγορεύουσι, δῆλον ἐντεῦθεν· εἰ τὸ γεννᾶσθαι τὸν Υἱὸν καὶ ἐκπορεύεσθαι τὸ Πνεῦμα τῆς ὑποστατικῆς διαφορᾶς ἑκατέρων τυγχάνουσιν ἴδια, καθὸ γεννᾶται ὁ Υἱὸς κατὰ τοῦτο αἴτιον ἔχει τὸν Πατέρα· καθὸ ἐκπορεύεται τὸ Πνεῦμα καὶ ἐκ τοῦ Υἱοῦ, κατὰ τοῦτο αἴτον ἔχει καὶ τὸν Υἱόν. Εἰ ὁ Πατὴρ γεννῶν τὸν Υἱὸν αἴτιος αὐτοῦ ἐστιν, ἐκπορεύων δὲ τὸ Πνεῦμα αἴτιος αὐτοῦ ἐστιν, ἐκπορεύει δὲ τὸ Πνεῦμα καὶ ὁ Υἱός, αἴτιος καὶ ὁ Υἱὸς ἄρα τοῦ Πνεύματος. Εἰ κατὰ τὴν ἀλήθειαν καὶ τὴν τῆς εὐσεβείας παράδοσιν καὶ τὴν τῶν Πατέρων διδασκαλίαν τὸ ἐκπορεύεσθαι καὶ ἡ ἐκπόρευσις ἐπὶ τοῦ ἁγίου λεγόμενα Πνεύματος τοῦ πῶς ἀπὸ τοῦ Πατρὸς εἶναι τυγχάνουσι δηλωτικά, καὶ τῆς ὑποστατικῆς διαφορᾶς τῆς πρὸς τὸν Υἱὸν γνωριστικῆς ἴδιον ὡμολόγηται, οὐ μενουν τῆς πρὸς αὐτὸν συναφείας, εἴτουν συμφυΐας ἢ ὁμοουσιότητος δεικτικόν. Τούτου δ'αἴτιος ὁ Πατήρ. Ἔχει δὲ τοῦτο κατ'αὐτοὺς καὶ ἐκ του Υἱοῦ. Ὅτι μηδὲν ἄλλο δίδωσιν οὖν τὸ καὶ τιθέμενον ἐπὶ τοῦ Υἱοῦ, ἀλλὰ μᾶλλον ὡς ἐκ τοῦ Πατρός. Οὕτω δὴ καὶ ἐκ τοῦ Υἱοῦ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐκπορεύεσθαι παριστᾷν. Δύο ἄρα τὰ αἴτια τοῦ Πνεύματος, εἴτουν τῆς ἀποκλειρωθείσης αὐτῷ ὑποστατικῆς ἰδιότητος, τῆς ἐκπορεύσεως δηλαδὴ κατὰ πάντα τρόπον συνάγεται. Ὁ λέγων γεννᾶσθαι τὸν Υἱὸν ἐκ τοῦ Πατρὸς, μὴ καὶ αἴτιον δὲ ἀπισχυριζόμενος τοῦτον αὐτοῦ, ψεύδεται πάντως. Εἰ γὰρ γεννᾶται, καὶ αἴτιον ἔχει τὸ ἐξ οὗ γεννᾶται. Καὶ ὁ λέγω ἐκπορεύσθαι τὸ Πνεῦμα καὶ ἐκ τοῦ Πατρὸς, μὴ καὶ αἴτιον δὲ αὐτοῦ τοῦτο λέγων, ψεύδεται. Συνεισάγει γὰρ διὰ τῆς ἐκπορεύσεως καὶ

τὸ αἴτιον αὐτοῦ εἶναι· ἐπείπερ ἐξ αὐτοῦ ἐκπορεύεται. Ὁ λέγων ἐκπορεύεσθαι τὸ Πνεῦμα καὶ ἐκ τοῦ Υἱοῦ, μὴ καὶ αἴτιον δὲ αὐτοῦ τοῦτων λέγων, ψεύδεται.

Συμπεριλαμβάνοντες δὲ ἀποφαινόμεθα οὕτως· ὅτι φυσικῶς εἰς ἃ λέγουσι βλασφημοῦσι καὶ διὰ τὴν βλασφημίαν τῶν ἀποβλήτων κριθήσονται. Ὅταν γὰρ ἡ προσθήκη συγχωρηθῇ, τὸ καὶ φυσικῶς κακὸν εἶναι προσίσταται· καὶ ὅταν δοθῇ τὸ μὴ κακὸν εἶναι, τὸ τῆς προσθήκης ἐπισφαλὲς οὐ συγχωρεῖ τὰ κατὰ διαδοχήν καὶ οὕτως ἀμφοτέρωθεν ἀλληλουχεῖται τὰ τῆς κακότητος, καὶ κατὰ τοὺς ἐπεμβεβλημένους τῶν κρίκων ἀλλήλοις συνδέδενται.

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΤΟΥ ΓΕΝΟΥΣ